

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2023.21.29>

Легеца Є.О.

*доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного та приватного права
Університету митної справи та фінансів*

Легеца Ю.О.

*доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного, господарського
та екологічного права, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНОЇ ТА КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПЕРЕШКОДЖАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Постановка проблеми. На теперішній час більшість держав світу основним конституційним правом людини та громадянина вважають право на свободу слова, вільне вираження своїх переконань і поглядів, безперешкодне збирання, використання, зберігання і розповсюдження інформації в усний, письмовий або інший спосіб. У той же час, проголошення і визнання зазначеного права ще не гарантує реального забезпечення свободи слова та діяльності засобів масової інформації в державі. Для цього потрібен цілий комплекс правових, організаційних, інформаційних заходів та їх фінансово-економічне забезпечення. Хоча наявність природних невід'ємних прав притаманне кожній особистості, демократичний спосіб життя не може бути визнаний природним, властивим людському суспільству в цілому. «Закон найсильнішого» часто визнається природним обмеженням свободи особи. Підтвердженням сказаного є ситуація, що складається в окремих державах світу зі свободою слова і державним захистом засобів масової інформації. Відповідно до звіту організації «Репортери без кордонів» за 2021 рік у світі загинуло 46 журналістів, 30 з яких стали жертвами навмисного вбивства, 16 загинули при виконанні своїх службових обов'язків. У заручниках перебувають 65 журналістів: 44 у Сирії, 11 в Іраку, 9 у Ємені та один у Малі. Кількість журналістів заарешто-

ваних по всьому світу за виконання професійної діяльності зросла до пікових показників. У щорічному звіті вказано, що за ґратами зараз перебувають 488 співробітників ЗМІ, що на 20 % більше ніж минулого року [109]. Таким чином, проголошення свободи слова та закріплення зазначеного права в Конституції не гарантує абсолютного захисту від правопорушень у діяльності засобів масової інформації. У цьому контексті актуальною є проблема кримінально-правової охорони діяльності засобів масової інформації і способи її вирішення в Україні та інших державах світу.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Кримінально-правовий захист (охорону) професійної діяльності журналістів, їхніх прав та свобод в Україні досліджували у своїх працях такі науковці, як Я. С. Безпала, П. С. Берзін, К. М. Буряк, Л. Є. Василик, Р. В. Вереша, І. С. Заєць, А. П. Закалюк, О. О. Костенко, Г. М. Красноступ, І. П. Лановенко, В. К. Матвійчук, Д. А. Морквін, В. А. Новіков, В. І. Павликівський, І. В. Пилипенко, Є. О. Письменський, П. С. Різаненко, В. В. Шаблистий, А. А. Шелест та інші.

Однак, досі дискусійними є багато питань щодо ознак складів кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 171, 345¹, 347¹, 348¹, 349¹, та ч. 2 ст. 163 КК України (попри значну наукову і практичну цінність праць

вказаних науковців). Водночас залишається чимало запитань, які недостатньо висвітлені у доктрині права (зокрема, описані лише у коментарях до Кримінального кодексу України, навчальній літературі з кримінального права, наукових статтях тощо), або взагалі не досліджені. Проте розкриття зарубіжного досвіду адміністративної та кримінальної відповідальності за перешкоджання професійної діяльності журналістів як елемент захисту прав людини не було досліджено.

Метою статті є висвітлення зарубіжного досвіду адміністративної та кримінальної відповідальності за перешкоджання професійної діяльності журналістів як елемент захисту прав людини.

Виклад основного матеріалу. Удосконалювати чинне законодавство в частині покращення кримінально-правового захисту професійної діяльності журналістів необхідно здійснювати з урахуванням найкращих зразків урегулювання зазначених суспільних відносин у кримінальному законодавстві зарубіжних країн [1, с. 23]. Саме тому, варто проаналізувати норми що містяться у кодексах інших держав та запобігають перешкоджанню законній професійній журналістській діяльності, а також охороняють журналістів від різного роду посягань. Варто нагадати, що у кримінальному кодексі України відповідальність за порушення свободи слова і діяльності засобів масової інформації передбачена ст. 171 «Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів», а також декількома спеціальними статтями, зокрема йдеться про ст. 345¹ «Погроза або насильство щодо журналіста», ст. 347¹ «Умисне знищення чи пошкодження майна журналіста», ст. 348¹ «Посягання на життя журналіста», ст. 349¹ «Захоплення журналіста як заручника» КК України. Водночас ст. 163 КК України, якою передбачене «Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер» у ч. 2 також містить вказівку на вчинення вказаних дій стосовно журналіста [13].

Закони про кримінальну відповідальність за порушення свободи слова і діяльності ЗМІ наведених вище зарубіжних держав не містять аналогічних норм що містяться в українському законодавстві. Проте стан свободи слова і діяльності ЗМІ в цих країнах є показовим, у багатьох випадках еталонним для усіх пострадянських держав. Такий стан багато в чому обумовлений тривалою і успішною історією розвитку засобів масової інформації в цих державах, чіткого закріплення і найголовніше, безперечного виконання, конституційних вимог про захист і реалізації права громадян на свободу слова. Регулювання і контроль діяльності засобів масової інформації здійснюється через систему національного законодавства, а також шляхом розробки і впровадження спеціальних урядових програм сприяння засобам масової інформації [2, с. 112].

Утім, кримінальне законодавство деяких держав все ж містить заборони щодо здійснення окремих видів незаконного впливу на діяльність журналістів, що може бути розтлумачено як спосіб вчинення перешкоджання законній професійній діяльності журналістів у розумінні вітчизняного законодавства. Зокрема, у ст. 538 КК Іспанії, яка міститься у Відділі 3 «Про злочини, вчинені державними службовцями проти інших особистих прав» Глави У «Про злочини, вчинені державними службовцями проти конституційних гарантій» Розділу XXI «Злочини проти Конституції», передбачено заборону щодо встановлення попередньої цензури, окрім випадків, встановлених Конституцією та законами, конфіскації випуску книг чи періодичних видань, зупинення виходу в світ чи поширення радіо- і телепередач [3, с. 165]. Зазначена норма, є по суті виключенням із широкого загалу «відсутності» кримінальної відповідальності за посягання на журналістів та їхню законну професійну діяльність [12].

Відповідальність за перешкоджання законній професійній діяльності журналіста та посягання на журналіста як таке, передбачена

КК країн Співдружності незалежних держав (далі СНД), зокрема: КК Азербайджанської Республіки (ст. 163), КК Республіки Вірменія (ст. 164), КК Республіки Казахстан (ст. 158), КК Республіки Молдова (ст. 180-1), КК Республіки Таджикистан (ст. 162) та інші, а також кримінальним законодавством Грузії (ст. 154) та Республіки Сербії (ст. 138). У Кримінальних кодексах вказаних країн СНД, Кримінальному кодексі Грузії та Кримінальному кодексі Сербії наявні майже подібні статті про відповідальність за вчинення посягання на професійну діяльність журналістів, їхні права та свободи [4, с. 160]. Водночас законодавство деяких країн зовсім не передбачає відповідальності за порушення свободи слова і діяльності журналістів. Зокрема, не передбачено кримінальної відповідальності за порушення свободи слова та діяльності ЗМІ у законодавстві таких країн, як Латвія, Литва, Естонія, Туркменістан, Узбекистан [2, с. 106-107].

З огляду на вищезазначене, пропонується розглянути більш детально норми, якими охороняється діяльність журналістів за законодавством окремих зарубіжних держав, зокрема країн СНД:

Так, у ч. 1 ст. 163 КК Азербайджанської Республіки, яка розміщена у Главі 21 «Злочини проти конституційних прав і свобод людини і громадянина» Розділу VIII «Злочини проти особи», встановлено відповідальність за перешкодження законній професійній діяльності журналістів, вчинене шляхом примусу до розповсюдження чи до відмови у розповсюдженні інформації, поєданого з насильством або погрозою застосування такого [5, с. 183]. Як видно з вказаної норми, законодавець передбачив конкретні способи вчинення перешкодження законній професійній діяльності журналістів: 1) шляхом примусу до розповсюдження інформації; 2) шляхом примусу до відмови у розповсюдженні інформації. При цьому вказане діяння обов'язково має супроводжуватися насильством або погрозою його застосування. Проте, як слушно зауважує Без-

пала Я. С., така надмірна деталізація кримінально-правової заборони, як видається, не сприяє поліпшенню стану правового захисту свободи слова і прав журналістів, а навпаки дає можливість для здійснення зловживань іншими, не передбаченими кримінальним законом способами [1, с. 26].

Стаття 180-1 КК Республіки Молдова передбачає кримінальну відповідальність і за перешкодження діяльності журналістів, і за такі самі діяння щодо ЗМІ загалом. Також у ст. 180-2 КК Республіки Молдова регламентовано відповідальність за необґрунтоване «спотворення журналістського матеріалу» або безпідставну заборону поширення будь-якої інформації керівництвом публічного ЗМІ [6].

Передбачено кримінальну відповідальність за перешкодження діяльності журналістів і у кримінальному законі Республіки Казахстан, зокрема у ст. 158, що розміщена у Главі 3 «Злочини проти конституційних та інших прав і свобод людини і громадянина» [5] встановлено кримінальну відповідальність за перешкодження законній професійній діяльності журналістів, вчинене шляхом примусу до розповсюдження чи до відмови у розповсюдженні інформації. При цьому вчинення особою діяння, передбаченого ч. 1 ст. 158 КК Республіки Казахстан, з використанням службового становища є кваліфікованим видом досліджуваного складу кримінального правопорушення. До 2019 року аналогічна норма містилась і у кримінальному кодексі Киргизької Республіки, однак її було виключено [11].

Варто розглянути норми що містяться у кримінальних законах інших країн, зокрема йдеться про Грузію та Республіку Сербію. Відтак, грузинське законодавство містить дуже схожий спосіб законодавчої конструкції як у КК Азербайджанської Республіки. Зокрема у ч. 1 ст. 154 КК Грузії, яка розміщена в Главі XXIII «Злочини проти прав і свобод людини» Розділу 7 «Злочини проти людини» зазначено, що відповідно до даної норми кримінально караним є незаконне перешкодження журналіс-

там у здійсненні ними професійної діяльності, тобто змушування їх до поширення або утримання від поширення інформації [1, с. 196]. При цьому застосування насильства виступає кваліфікуючою ознакою вказаного вище суспільно небезпечного діяння, що є цілком виправданим, логічним та може бути застосоване вітчизняним законодавцем у якості позитивного зарубіжного досвіду правового регулювання досліджуваних суспільних відносин. Водночас КК Грузії у ст. 153 передбачає кримінальну відповідальність і за посягання на свободу слова. Зокрема, незаконне перешкоджання свободі слова або реалізації права на отримання чи поширення інформації, що завдало значної шкоди або вчинене з використанням службового становища є кримінально караним [10].

На підставі аналізу законодавства та судової практики Грузії можна дійти висновку, що відповідно до ст. 154 КК Грузії, доволі широким, зокрема таким, що спрямований на створення перешкод для журналістської діяльності є розуміння терміну «перешкоджання» саме як примушування журналіста до поширення або утримання від поширення інформації. Однак, як видається, влада Грузії на практиці здебільшого послуговується вузьким розумінням зазначеного кримінального правопорушення, а відтак часто застосовує інші статті КК з метою переслідування за кримінальні правопорушення, вчинені стосовно журналістів, а також такі, що очевидно пов'язані з їхньою журналістською діяльністю, зокрема це побиття, погрози чи зловживання службовою особою своїм становищем. Водночас ця норма є текстуально обмеженою. До прикладу, у разі буквального тлумачення цього поняття, можна зробити висновок, що цим поняттям охоплюється тільки поширення (або утримання від поширення) інформації, відтак інші види діяльності, які мають головне значення для діяльності журналістів (наприклад, збирання, оброблення інформації або первинних даних) не охоплюються цим поняттям [14]. Окрім того, немає і статистичних даних про всі кримінальні правопору-

шення, скоєні стосовно журналістів, а також про хід розслідування таких правопорушень. Попри неодноразові заклики омбудсмена Грузії до правоохоронних органів щодо систематичного збору таких статистичних даних, зазначена інформація не збирається [7], відтак виникають складнощі щодо оцінювання ефективності розслідування справ, у яких потерпілими є журналісти. Зокрема, під час розслідування таких справ виникають проблеми, до прикладу слідство в справі щодо словесних образ і погроз, які відбулися у 2012 році, ще не було завершено наприкінці 2014 року [7]. Однак у інших провадженнях вони видаються доволі ефективними. Приміром, успішно завершилося притягненням до відповідальності відповідно до ч. 2 ст. 154 у виді ув'язнення до одного року розслідування нападу на фотокореспондента, який в 2015 році висвітлював демонстрацію політичної партії [7].

Досвід Грузії вкотре засвідчив доцільність збереження у законодавстві України певних правопорушень, що охоплюють різні види перешкоджання діяльності журналістів. У практичному значенні це може полегшити генерування статистики та сприятиме ефективності контролю за розслідуванням таких правопорушень [9].

В той же час діяльність журналістів має відповідати основним традиціям і нормам журналістської етики, яка базується на принципах професіоналізму та соціальної відповідальності. Тому практично у всіх розглянутих законодавчих актах встановлено кримінальну відповідальність осіб за порушення, пов'язані зі збором, зберіганням і розповсюдженням інформації. Насамперед переслідується кримінальним законом порушення таємниці листування, телефонних переговорів, поштових, телеграфних або інших повідомлень (ст. 166 КК Литовської Республіки, ст. 163 КК України), незаконне збирання, розголошення або використання відомостей про приватне життя особи (ст. 167, 168 КК Литовської Республіки, ст. 182 КК України), розголошення комерційної або державної таємниці (ст. ст. 231, 232,

328 КК України) і т. д. Таким чином, свобода слова передбачає наявність не тільки прав, а й певних обов'язків [8, с. 38-39].

Висновки. Отже, проведений аналіз кримінального законодавства окремих зарубіжних країн щодо встановлення відповідальності за перешкодження законній професійній діяльності журналістів дає підстави вказати на такі головні риси: 1) по-перше, в усіх кримінальних законах зарубіжних держав у диспозиціях статей виділено обов'язкову ознаку об'єктивної сторони кримінального правопорушення, а саме предмет кримінального правопорушення, яким є інформація; 2) по-друге, особливістю кваліфікованих видів перешкодження законній професійній діяльності журналістів є наявність такої ознаки, як вчинення кримінального правопорушення особою з використанням свого службового становища; 3) по-третє, у досліджених КК норми щодо перешкодження журналістській діяль-

ності містять положення, що посилюють відповідальність за вчинення діяння, поєданого з: насильством чи погрозою застосування такого; погрозою поширення інформації, яку потерпіла особа хоче зберегти в таємниці; погрозою обмеження прав; знищенням або пошкодженням майна чи погрозою його здійснення. Водночас, з легкістю можна простежити, що у кримінальному законодавстві проаналізованих зарубіжних держав немає так багато спеціальних норм стосовно захисту життя та здоров'я журналіста, його прав та свобод, як у законодавстві України, а у кримінальному законодавстві країн Європи (наприклад Австрії, Італії, Франції, Польщі) та кримінальному законодавстві США взагалі немає жодної згадки про перешкодження законній професійній діяльності журналіста чи посягання на журналіста у зв'язку з його родом діяльності, попри те, що значно вищим є ступінь забезпечення таких прав та свобод.

Анотація

Метою дослідження є особливості розкриття зарубіжного досвіду адміністративної та кримінальної відповідальності за перешкодження професійної діяльності журналістів як елемент захисту прав людини. Основний зміст. Аналіз законодавства інших держав засвідчує, що не у всіх країнах законна, професійна діяльність журналіста перебуває під охороною кримінального закону, відтак жодної згадки про перешкодження законній професійній діяльності журналіста чи посягання на журналіста у зв'язку з його діяльністю немає у Кримінальному кодексі Австрії, Кримінальному кодексі Данії, Пенітенціарному кодексі Естонської Республіки, Кримінальному кодексі Іспанії, Кримінальному кодексі Королівства Норвегія, Кримінальному кодексі Латвійської Республіки, Кримінальному кодексі Литовської Республіки, Кримінальному кодексі Нідерландів, Кримінальному кодексі Польщі, Кримінальному кодексі Республіки Болгарія, Кримінальному кодексі Франції, Кримінальному кодексі ФРН, Кримінальному кодексі Швеції, кримінальному законодавстві США, Італії.

Зроблено висновок, що проведений аналіз кримінального законодавства окремих зарубіжних країн щодо встановлення відповідальності за перешкодження законній професійній діяльності журналістів дає підстави вказати на такі головні риси: 1) по-перше, в усіх кримінальних законах зарубіжних держав у диспозиціях статей виділено обов'язкову ознаку об'єктивної сторони кримінального правопорушення, а саме предмет кримінального правопорушення, яким є інформація; 2) по-друге, особливістю кваліфікованих видів перешкодження законній професійній діяльності журналістів є наявність такої ознаки, як вчинення кримінального правопорушення особою з використанням свого службового становища; 3) по-третє, у досліджених КК норми щодо перешкодження журналістській діяльності містять положення, що посилюють відповідальність за вчинення діяння, поєданого з: насильством чи погрозою застосування такого; погрозою поширення інформації, яку потерпіла особа хоче зберегти в таємниці; погро-

зою обмеження прав; знищенням або пошкодженням майна чи погрозою його здійснення. Водночас, з легкістю можна простежити, що у кримінальному законодавстві проаналізованих зарубіжних держав немає так багато спеціальних норм стосовно захисту життя та здоров'я журналіста, його прав та свобод, як у законодавстві України, а у кримінальному законодавстві країн Європи (наприклад Австрії, Італії, Франції, Польщі) та кримінальному законодавстві США взагалі немає жодної згадки про перешкоджання законній професійній діяльності журналіста чи посягання на журналіста у зв'язку з його родом діяльності, попри те, що значно вищим є ступінь забезпечення таких прав та свобод.

Ключові слова: виборчі права, правове регулювання, адміністративна відповідальність, кримінальна відповідальність, професійна діяльність журналістів, перешкоджання.

Leheza Ye.O., Leheza Yu.O. Foreign experience of administrative and criminal liability for interference with the professional activities of journalists as an element of human rights protection

The purpose of the study is to reveal the peculiarities of the foreign experience of administrative and criminal liability for obstructing the professional activity of journalists as an element of human rights protection. Basic content. An analysis of the legislation of other countries shows that not all countries have the legal, professional activity of a journalist under the protection of criminal law, so there is no mention of obstructing the legal professional activity of a journalist or assaulting a journalist in connection with his activity in the Criminal Code of Austria, the Criminal Code Denmark, Penitentiary Code of the Republic of Estonia, Criminal Code of Spain, Criminal Code of the Kingdom of Norway, Criminal Code of the Republic of Latvia, Criminal Code of the Republic of Lithuania, Criminal Code of the Netherlands, Criminal Code of Poland, Criminal Code of the Republic of Bulgaria, Criminal Code of France, Criminal Code of Germany, Criminal Code of Sweden, criminal legislation of the USA, Italy.

It was concluded that the analysis of the criminal legislation of certain foreign countries regarding the establishment of responsibility for obstructing the legal professional activity of journalists gives reasons to point out the following main features: 1) first, in all criminal laws of foreign countries, in the dispositions of the articles, a mandatory feature of the objective side of the criminal offense, namely the subject of the criminal offense, which is information; 2) secondly, a feature of qualified types of obstruction to the legitimate professional activity of journalists is the presence of such a feature as the commission of a criminal offense by a person using his official position; 3) thirdly, in the studied Criminal Code, the norms regarding the obstruction of journalistic activities contain provisions that strengthen responsibility for committing an act combined with: violence or the threat of such use; the threat of disseminating information that the victim wants to keep secret; the threat of restriction of rights; destroying or damaging property or threatening to do so. At the same time, it is easy to see that in the criminal legislation of the analyzed foreign countries there are not so many special norms regarding the protection of the life and health of a journalist, his rights and freedoms, as in the legislation of Ukraine, and in the criminal legislation of European countries (for example, Austria, Italy, France, Poland) and the criminal legislation of the USA, there is no mention at all of obstructing the legitimate professional activity of a journalist or assaulting a journalist in connection with his type of activity, despite the fact that the degree of ensuring such rights and freedoms is much higher.

Key words: electoral rights, legal regulation, administrative responsibility, criminal responsibility, professional activities of journalists, obstruction.

Список використаної літератури:

1. Безпала Я. С. Кримінальна відповідальність за перешкодження законній професійній діяльності журналістів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Х.: Харків. нац. ун-т внутр. справ., 2014. 211 с.
2. Павликівський В. І. Кримінально-правове забезпечення свободи слова та професійної діяльності журналістів в Україні: монографія. Х., 2016. 488 с.
3. Кримінальний кодекс Королівства Іспанія / Під ред. В. Л. Менчинського. Переклад на українську мову О. В. Лішевської. К. : ОВК, 2016. 284 с
4. Бабаніна В. В., Бондарчук А. С. Кримінально-правовий захист журналістів за законодавством зарубіжних країн. Європейські перспективи. 2019. № 2. С. 154-160.
5. Вусал Алігісмаг огли Ахмедов. Протидія злочинам проти правосуддя за кримінальним законодавством Азербайджанської Республіки та України. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України; Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Київ, 2021.
6. Кримінальний кодекс Республіки Молдова від 18 квітня 2002 року № 985-XV. Дата оновлення: 23.04.2021. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30394923 (дата звернення: 07.07.2023)
7. Парламентський звіт про становище в галузі прав і свобод людини в Грузії за 2015 рік Народного захисника Грузії. 413 с. URL: <http://www.ombudsman.ge/uploads/other/3/3892.pdf>
8. Павликівський В. І. Особливості кваліфікації перешкодження законній професійній діяльності журналістів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2015. Вип. 15 (2). С. 109-112.
9. Halaburda, Nadiia. Leheza, Yevhen, Chalavan, Viktor. Yefimov, Volodymyr. Yefimova, Inna. 2021. Compliance with the principle of the rule of law in guarantees of ensuring the legality of providing public services in Ukraine. *Journal of law and political sciences*. Vol. 29, Issue 4, 100-121.
10. Kobrusieva, Yevheniia. Leheza, Yevhen. Rudoi, Kateryna. Shamara, Oleksandr. Chalavan, Viktor. 2021. International standards of social protection of internally displaced persons: administrative and criminal aspects. *Jurnal cita hukum indonesian law journal*. Vol 9, No 3, 461-484. DOI: <https://doi.org/10.15408/jch.v9i3.23752>
11. Leheza, Yevhen. Pisotska, Karina. Dubenko, Oleksandr. DAKHNO, Oleksandr. Sotskyi, Artur. 2022. The Essence of the Principles of Ukrainian Law in Modern Jurisprudence. *Revista Juridica Portucalense*, December, 342-363. DOI: [https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705\(32\)2022.ic-15](https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705(32)2022.ic-15)
12. Matviichuk, Anatolii. Shcherbak, Viktor. Sirko, Viktoria. Malieieva, Hanna. Leheza, Yevhen. 2022. Human principles of law as a universal normative framework: Principios humanos del derecho como marco normativo universal. *Cuestiones Políticas*, 40(75), 221-231. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4075.14>
13. Tylchyk, Vyacheslav. Matselyk, Tetiana. Hryshchuk, Viktor. Lomakina, Olena. Sydor, Markiian. Leheza, Yevhen. 2022. Administrative and legal regulation of public financial activity: Regulación administrativa y legal de la actividad financiera pública. *Cuestiones Políticas*, 40(72), 573-581. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4072.33>
14. Villasmil Espinoza, Jorge; Leheza, Yevhen; Holovii, Liudmyla. 2022. “Reflections for the interdisciplinary study of the Russian Federation’s invasion of Ukraine in 2022”/ “Reflexiones para el estudio interdisciplinario de la invasión de Ucrania por parte de la Federación Rusa en 2022” In: *Cuestiones Políticas*. Vol. 40, No. 73, pp. 16-24.